REPUBLIEK SURINAME

Begrotingsstrategie 2027

Paramaribo, Suriname

1 April 2026

Inhoudsopgave

Lijst van afkortingen 3

Samenvatting 2

Inleiding 4

1.Begrotingsbeginselen en prioriteiten van het begrotingsbeleid 5

2.Begrotingsregels 6

3. Suriname in internationale context 8

4. Middellange termijn macro-economische vooruitzichten 9

5.Budgettair kader 12

6.Macro-economische risico's 13

Bijlage 1: Concrete maatregelen MOP 15

Bijlage 2: Budgetkaders 2027-2029 18

Bijlage 3. Fiscal Risk Statement (FSR) 19

Bijlage 4: Methodologie voor de beoordeling van de fiscale duurzaamheid (FSA) en de impact van natuurrampen 34

Lijst van afkortingen

BBP	Bruto Binnenlands Product
CPI	Consumenten Prijs Index
CW	Comptabiliteiteswet
EFF	Extended Fund Facility
IMF	Internationale Monetaire Fonds
KMO	Klein en Middelgrote Ondernemingen
MOP	Meerjaren Ontwikkelingsplan
MTFF	Medium-term Fiscal Framework
RvM	Raad van Ministers
RVI	Royalties Voor Iedereen
SARA	Semi-Autonomous Revenue Authority
SB	Staatsbesluit
SOE	State-owned Enterprises
SSFS	Spaar en Stabilisatie Fonds Suriname
VRI	Value Recovery Instrument

Samenvatting

Na de regeringswisseling in juli 2025 heeft de nieuwe regering ingezet op het waarborgen van macro-economische stabiliteit, met als doel deze te consolideren en een beheerst uitgavenkader te hanteren. Dankzij dit beleid verbeterde de primaire balans in de tweede helft van 2025 ten opzichte van de eerste helft, wat aangeeft dat de overheid erin slaagde een behoedzaam en gebalanceerd begrotingsbeleid uit te voeren. Tegelijkertijd werden structurele uitgaven, zoals subsidies in de elektriciteits- en gezondheidszorgsector en sociale transfers, gehandhaafd, waarmee de regering het evenwicht tussen stabiliteit en sociale bescherming wist te behouden. De overheid voerde in het vierde kwartaal van 2025 een liability management operation (LMO) uit, waarbij nieuwe obligaties werden gebruikt om bestaande schulden te herstructureren. Dit verbeterde het aflossingsprofiel en verlaagde herfinancieringsrisico's, ondanks hogere schuld en rentelasten.

De vooruitzichten voor 2026 is dat de Surinaamse economie met circa 3 tot 4 procent groeit. De stijgende wereldolieprijzen, mede door ontwikkelingen in het Midden-Oosten, ondersteunen hogere overheidsinkomsten, maar staan tegenover aanzienlijke uitgavenuitdagingen, waaronder maatregelen om de samenleving te beschermen tegen hogere brandstof- en transportkosten. Het is cruciaal dat deze uitgaven zorgvuldig worden gemonitord om verdere verslechtering van de primaire balans en risico's voor de macro-economische stabiliteit te voorkomen. Volgens schatting zal de inflatie aan het eind van 2026 relatief hoog zijn, rond 11,4 procent, wat samen met de gematigde groei aangeeft dat stabiliteit nog niet volledig verankerd is.

Op middellange termijn (2027–2030) zijn de vooruitzichten gunstiger. De start van offshore olieproductie rond 2028 zal de economische groei stimuleren, de externe positie versterken en de overheidsinkomsten verhogen. Deze inkomsten staan tegenover structurele uitgavenuitdagingen, zoals subsidies, gezondheidszorg en staatsbedrijven, die zorgvuldig beheerd moeten worden om verdere verslechtering van de primaire balans te voorkomen. Rond de start van de olieproductie wordt een tijdelijke groeiversnelling verwacht, waarna de economie uitkomt op een stabiel groeipad van circa 3–4 procent, met blijvende bijdragen van de niet-olie sector en andere grondstoffen. Het benutten van deze kansen vereist consistent en prudent beleid, gericht op het handhaven van stabiliteit en schuldhoudbaarheid.

Desondanks brengen de positieve vooruitzichten aanzienlijke risico's met zich mee. De schuldhoudbaarheid blijft kwetsbaar door het hoge initiële schuldniveau en hogere rentelasten na de LMO, terwijl de economie gevoelig blijft voor wisselkoersschokken en afhankelijk is van toekomstige olie-inkomsten. Vertragingen in olieprojecten, lagere productie of prijsdalingen kunnen de macro-economische vooruitgang beperken. Daarnaast kunnen verliezen en impliciete verplichtingen bij staatsbedrijven onverwachte budgettaire druk veroorzaken.

Tegen deze achtergrond is het van cruciaal belang dat het macro-economisch beleid zich blijft richten op het waarborgen van de begrotingsdiscipline, het realiseren van duurzame primaire overschotten en het versterken van institutionele kaders. In het bijzonder is een effectief beheer van toekomstige olie-inkomsten essentieel, onder meer via het Spaar en Stabilisatie Fonds Suriname (SSFS), teneinde macro-economische volatiliteit te beperken en intergenerationele welvaart te waarborgen. De Comptabiliteitswet speelt hierbij een ondersteunende rol, doordat deze kaders biedt voor een verantwoord beheer van overheidsfinanciën, inclusief de besteding en verantwoording van middelen.

Samenvattend bevindt Suriname zich in een cruciale overgangsfase: terwijl de korte termijn wordt gekenmerkt door kwetsbaarheden en beleidsuitdagingen, biedt de middellange termijn aanzienlijke kansen. Het benutten van deze kansen vereist echter consistent en prudent beleid, gericht op stabiliteit, schuldhoudbaarheid en structurele hervormingen.

Inleiding

In 2027 zullen economische, sociale en budgetaire ontwikkelingen bepalend zijn voor de positie van Suriname. Hierdoor is van belang de uitdagingen die onder andere voortvloeien uit het beheersbaar houden van de inflatie, het verbeteren van de woningnood en het handhaven van een stabiele wisselkoers op een doelgerichte wijze aan te pakken. In de begrotingsstrategie 2027 is de focus gelegd op strategische prioriteiten op kort- en middellange termijn. Deze omvatten een verstandig beheer van de inkomsten uit natuurlijke hulpbronnen, afstemming van beleid op de begroting, resultaatgericht begroten en risicobeheer. Verder is een effectief uitgavenbeheer van belang, om ervoor te zorgen dat er kostenbeheersingsmechanismen zijn om het gebruik van overheidsmiddelen rechtmatig en doelmatig te besteden.

De begrotingsstrategie beschrijft de economische kansen en uitdagingen waarmee Suriname wordt geconfronteerd, presenteert een realistische inschatting van de beschikbare middelen, en zet de prioriteiten en begrotingsbeginselen uiteen die ten grondslag liggen aan de toewijzing van deze middelen. Het is een belangrijk referentiepunt voor diverse belanghebbenden zoals de beleidmakers (besluitvorming), het parlement (beoordeling begrotingsuitvoering), de internationale partners (toetsingskader economische ontwikkeling) en de samenleving (transparantie en verantwoording overheidsbeleid) als geheel.

Ingevolge de Comptabiliteitswet van 30 december 2024 (S.B. 2024 no. 178), houdende bepalingen inzake de wijze van beheer en toezicht op de Staatsfinanciën (Comptabiliteitswet 2024) met name artikel 3, lid 1 is de Minister van Financiën en Planning verantwoordelijk voor het jaarlijks indienen van een document waarin de begrotingsstrategie uiteen wordt gezet en ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Raad van Ministers (RvM). De begrotingsstrategie heeft tot doel de RvM in de fase van begrotingsvoorbereiding financieel-economische informatie te verschaffen.

Definitieve beslissingen over prioritering van het begrotingsbeleid in relatie tot de beschikbare middelen zullen door de RvM worden genomen en verwerkt worden in de Ontwerp Staatsbegroting 2027. Daarna zal deze Ontwerp Staatsbegroting conform art. 156-lid 3 van de Grondwet uiterlijk op de eerste werkdag van oktober 2026 aan De Nationale Assemblée worden aangeboden.

De begrotingsstrategie 2027 is als volgt opgebouwd: na deze inleiding volgt een uitleg van de begrotingsbeginselen en de prioriteiten van het begrotingsbeleid en vervolgens de begrotingsregels. In het daaropvolgende hoofdstuk wordt het internationaal gebeuren belicht met impact voor Suriname. De middellange termijn macro-economische vooruitzichten worden toegelicht met informatie over de macro-economische risico’s en het meerjarig budgettair kader waarbij begrotingsdiscipline en doelmatigheid van de staatsmiddelen van invloed zijn bij het opstellen van de begroting.

1.Begrotingsbeginselen en prioriteiten van het begrotingsbeleid

De begrotingsbeginselen zijn eisen waaraan de begroting dient te voldoen om de begrotingsfuncties naar behoren te kunnen vervullen. De beginselen zijn het fundament van het budgetrecht en houden voornamelijk verband met de autorisatiefunctie van de begroting.

- Middellange termijn: Het beleidskader voor de middellange termijn reikt verder dan de jaarlijkse begroting om meerjarige doelen vast te stellen. Deze aanpak helpt overheidsinstanties een gestructureerd kader te bieden dat strategische planning en toewijzing van middelen verbetert.
- Beleidsconsistentie: Beleidsconsistentie op de middellange termijn is van eminent belang voor het opbouwen van geloofwaardigheid bij burgers, bedrijven en internationale partners. Het vermindert onzekerheid en stimuleert lange termijn investeringen van zowel de publieke als de private sector. Voor overheidsinstanties biedt dit kader ook de mogelijkheid om voorspelbaar aanpassingen te doen, waardoor afstemming op kernbeginselen en lange termijn doelstellingen worden gewaarborgd.
- Transparantie en verantwoording: Voorts zijn transparantie en verantwoording een integraal onderdeel van het budgetproces. Dit draagt bij aan een betere aansluiting van uitgaven op de beschikbare middelen, terwijl buitensporige schuldenaccumulatie wordt vermeden. Als beheerder van de Staatskas heeft het Ministerie van Financiën en Planning de taak om te voorkomen dat er meer wordt uitgegeven dan er wordt verdiend, maar kan bij een beheersbaar tekort overwegen om dringende uitgaven te verrichten onder de voorwaarde dat de begroting moet worden bijgesteld of met het risico dat financiering wordt aangetrokken voor het dekken van het tekort.

Suriname heeft een reeks acties ondernomen, zoals de staatsschuld terug te brengen naar duurzame niveaus en de overheidsfinanciën te beschermen tegen de ups en downs van internationale goud- en olieprijzen middels de aanname van de wet Spaar en Stabilisatiefonds Suriname (SSFS). Het SSFS zal de ontvangsten uit de natuurlijke hulpbronnen vanaf 2028 voor toekomstige generaties beheren en tegelijkertijd duurzame beleggingsrendementen genereren ter ondersteuning van de jaarlijkse begroting. Bovendien fungeert het SSFS als een buffer tegen economische schokken en de volatiliteit van grondstoffenprijzen.

In de begroting worden de projecten of programma's geïdentificeerd uit hoofde van prioriteit, doelgroep en beschikbare middelen. De begrotingsprioriteiten zijn een weerspiegeling van de projecten en of programma's die in de jaarrede zijn opgenomen. In de jaarrede is de focus geweest op de jaren 2026,2027 en 2028 waarbij het stimuleren van klein ondernemerschap van belang is om de jonge Surinaamse burgers te brengen van armoede naar welzijn door productieve arbeid. Ook de huisvestingssector is noodzakelijk om de productiesector te stimuleren.

Het begrotingsproces volgt een gestructureerde tijdlijn die begint met de initiële planning op basis van de beleidsprioriteiten van de overheid. Dit omvat het uitgeven van richtlijnen via de begrotingsaanschrijving, het ontwikkelen van voorstellen op afdelingsniveau, het beoordelen van ministeriële bijdrage voor consolidatie, het betrekken van belanghebbenden via openbare hoorzittingen, het verkrijgen van definitieve goedkeuring voor implementatie en de uitvoering van de begroting met voortdurende monitoring en evaluatie.

Begrotingsplanning:

- Mei : Goedkeuring definitieve budgetkaders door RvM
- Mei : Aanbieding begrotingsaanschrijving
- Juni : Samenstelling Ontwerpbegroting door vakministeries en staatorganen
- Juli : Indienen Ontwerpbegroting door vakministeries en staastorganen
- September : Finalisering van de Ontwerpbegroting
- Oktober : Indienen van de Ontwerpbegroting bij De Nationale Assemblee

De prioriteiten van het begrotingsbeleid 2027 zijn:

1.Macro-economie:
Beheersing van de staatsschuld en het behouden van een gezonde financiële positie.
Terugdringen van de inflatie en het behouden van monetaire stabiliteit.
Stimuleren van duurzame economische groei door investeringen in strategische sectoren zoals infrastructuur, energie en landbouw.

2.Stimulering private sector:
Versterken van het ondernemingsklimaat door ondersteuning van kleine en middelgrote ondernemingen.
Creëren van werkgelegenheid door het bevorderen van arbeidsintensieve sectoren.
Verbeteren van de productiviteit en de waarde van binnenlandse producten.

3.Modernisering publieke sector:
Verbeteren van de efficiëntie en transparantie in de publieke sector.
Bevorderen van digitale transformatie binnen de overheid.
Versterken van de capaciteit van overheidsinstellingen om beleid effectief uit te voeren.

Deze beleidsgebieden spelen een cruciale rol in het bereiken van duurzame economische stabiliteit en groei.

2.Begrotingsregels (Fiscal Rules)

Om economische stabiliteit te bevorderen, moet een systeem van regels inhoudende numerieke limieten of doelen gesteld worden voor belangrijke financiële aggregaten voor

een periode van meerdere jaren. Maar het land kan structurele veranderingen ondergaan die relevant zijn voor het begrotingsbeleid op de middellange tot lange termijn. Daarom zijn in de Comptabiliteitswet aanvullingen doorgevoerd zodat het systeem van regels zich flexibel kan aanpassen aan de ontwikkeling van de economie. Het nieuwe systeem van begrotingsregels is vastgesteld door middel van wijzigingen in de Comptabiliteitswet. Eveneens zijn er wijzigingen in de wet over het Spaar en Stabilisatie Fonds Suriname.

De Regering heeft internationale voorbeelden en het advies van multilaterale instellingen bestudeerd. Ze is tot de conclusie gekomen dat een systeem van regels alleen goed kan werken als het eenvoudig, transparant en flexibel genoeg is om in de loop van de tijd te kunnen evolueren met veranderende economische omstandigheden en om adequate reacties op plotselinge onvoorziene tijdelijke schokken van voldoende ernst mogelijk te maken. De Regering is van mening dat het systeem van begrotingsregels haar kan helpen haar fiscale beleid op een manier uit te voeren die consistent is met dit principe en om op middellange termijn richting te geven aan het beleid.

Daarom stelt de Regering een systeem voor van twee complementaire begrotingsregels:

- Limiet op de netto overheidsschuld: er wordt een plafond gesteld aan de netto overheidsschuld over een periode van vijf jaar. Dit plafond wordt uitgedrukt als percentage van het Bruto Binnenlands Product (BBP) en is bedoeld om de staatsschuld te beperken en de fiscale duurzaamheid te bevorderen.
- Jaarlijkse plafonds voor primaire uitgaven: er worden jaarlijkse limieten vastgesteld voor de operationele uitgaven van de overheid, exclusief rentebetalingen. Deze plafonds worden uitgedrukt als percentage van het geprojecteerde niet-mijnbouw-BBP en zijn bedoeld om de overheidsuitgaven te beheersen en binnen de grenzen van het begrotingsbeleid te houden.

Deze regels zijn onderdeel van een breder beleid om het financieel beheer te versterken, met inbegrip van de integratie van het SSFS en het opstellen van een Financieel Vijfjarenplan.

De reden waarom de schuld en de primaire uitgaven van de overheid worden uitgedrukt in verhouding tot het BBP, exclusief minerale grondstoffen, is om te zorgen dat deze verhoudingen in de tijd vergelijkbaar blijven, ongeacht veranderingen in de economie. Dit helpt om een beter beeld te krijgen van hoe de overheidsfinanciën zich verhouden tot de bredere economie.

Stel dat de olieproductie het BBP in korte tijd met 30% doet toenemen. Wanneer de overheid haar uitgaven vervolgens gelijk houdt als percentage van dit hogere BBP, stijgen de uitgaven in absolute termen eveneens met 30%. Hoewel de verhouding tot het BBP onveranderd blijft, geeft dit een vertekend beeld: de overheid besteedt in werkelijkheid aanzienlijk meer, wat risico's kan meebrengen zoals inflatie of te veel overheidsinvloeden op de economie.

Om dergelijke vertekeningen te voorkomen, is het zinvol om het BBP te berekenen zonder de bijdrage van minerale grondstoffen. Op die manier weerspiegelt de verhouding tussen overheidsuitgaven en economische activiteit beter de werkelijke situatie en wordt duidelijker of het uitgavenbeleid duurzaam en evenwichtig is.

3. Suriname in internationale context

De wereldeconomie zal naar verwachting de komende jaren in een gematigd tempo groeien. Het IMF[1] voorspelt een wereldwijde economische groei van 3,3 procent in 2026, welk percentage vergelijkbaar is met de geschatte 3,3 procent in 2025. Voor de middellange termijn wordt verwacht dat de groei licht afvlakt tot ongeveer 3,2 procent in 2027 en zich daarna rond dit niveau stabiliseert in de periode 2028–2030, wat wijst op een aanhoudend gematigd groeipad. Binnen het Caribisch gebied wordt voor 2025–2026 een gemiddelde economische groei van circa 2–3% verwacht, wat wijst op een relatief laag groeitempo in de regio.

De recente ontwikkelingen in het Midden-Oosten vergroten de risico's voor de wereldeconomie, voornamelijk via hogere energieprijzen, inflatie en financiële volatiliteit. Voor Suriname betekent dit op korte termijn verhoogde inflatiedruk en externe kwetsbaarheid, maar op middellange termijn ook potentiële voordelen via hogere olieprijzen en verbeterde vooruitzichten voor de opkomende olie-industrie.

Volgens voorlopige schattingen van het Planbureau zal de economische groei in 2026 en 2027 niet veel verschillen met de verwachtingen op mondiaal niveau. Het beeld zal in 2028 keren, wanneer de verwachte meerinkomsten uit de offshore olie zullen materialiseren. Inflatie ligt in Suriname aanzienlijk hoger dan in de meeste Caribische landen, met niveaus rond de 10–18% in de komende jaren, terwijl regionale inflatie doorgaans rond de 6.4% ligt. Dit wijst op aanhoudende binnenlandse prijsdruk en gevoeligheid voor wisselkoersontwikkelingen.

Ook op het gebied van de overheidsfinanciën wijkt Suriname af van de regio. De overheidsschuld bedraagt rond 100% van het bbp, aanzienlijk hoger dan het Caribisch gemiddelde van circa 65–70%. Hoewel landen zoals Barbados en Jamaica eveneens hoge schuldniveaus kennen, hebben zij in recente jaren consistente schuldreductie gerealiseerd, terwijl Suriname zich nog in een fase van schuldherstructurering bevindt.

In tegenstelling tot veel Caribische economieën die sterk afhankelijk blijven van toerisme, heeft Suriname – vergelijkbaar met Guyana – perspectief op een structurele groeiversnelling door de ontwikkeling van de olie- en gassector. Verwacht wordt dat deze sector op middellange termijn een significante bijdrage zal leveren aan groei, overheidsinkomsten en externe stabiliteit.

[1] *WEO jan 2026*

4. Middellange termijn macro-economische vooruitzichten

De begroting voor het dienstjaar 2027 heeft als vertrekpunt het Medium-Termijn Overheidsfinanciën Raamwerk (in het Engels: Medium-term Fiscal Framework, afgekort als MTFF). Het MTFF is een strategisch beleidsinstrument om het begrotingsbeleid te plannen en te beheren op de middellange termijn, doorgaans 3 tot 5 jaar. Het biedt een uitgebreid overzicht van de begrotingspositie van de overheid, met de nadruk op inkomsten, uitgaven en schuldbeheer. Het dient als leidraad voor het formuleren van jaarlijkse begrotingen en beleidsbeslissingen, met als doel dat begrotingsdoelen worden gehaald en dat het begrotingsbeleid consistent is met nationale ontwikkelingsdoelstellingen.

Binnen deze context vormt de MTFF 2025–2030 een cruciaal beleidsinstrument en richt zich op het realiseren van primaire overschotten, het terugdringen van de overheidsschuld en het waarborgen van begrotingsdiscipline. Tegelijkertijd wordt ingezet op het verbeteren van de efficiëntere allocatie van middelen binnen het begrotingskader en het versterken van de inkomstenbasis, onder meer via hervormingen in belastingbeleid en -administratie.

Het MTFF-kader voor 2025 was grotendeels gebaseerd op het IMF-programma raamwerk en richtte zich op overheidsfinanciële consolidatie, met als doel een consistent en beheersbaar begrotingsbeleid dat de economie sterker maakt tegen schokken. De realisatiecijfers van 2025 wijken af van de eerdere veronderstellingen in de MTFF door aanvullende maatregelen van de regering en daaruit voortvloeiende verhoogde uitgaven, zoals herkapitalisatie van de Centrale Bank van Suriname van ruim SRD 9 miljard in januari 2025, het beschikbaar stellen van middelen voor diverse projecten die onder prioriteitsgebieden vallen en het toekennen van een toelage van SRD 1.500 voor twee maanden aan de ambtenaren en aan hun gelijkgestelden in april en mei 2025. Vervolgens voerde de regering in het vierde kwartaal van 2025 een omvangrijke liability management operation (LMO) uit door twee internationale obligaties uit te geven. De opbrengsten hiervan werden aangewend voor het terugkopen en aflossen van uitstaande obligaties, met name de 2033-maturiteit, en voor het afwikkelen van de VRI (Value Recovery Instrument). Dit verbeterde het aflossingsprofiel, spreidde toekomstige verplichtingen en verminderde kortetermijnherfinancieringsrisico's. Hoewel de totale schuld en rentelasten toenamen, resulteerde de operatie in een versterkte schuldstructuur en een betere basis voor financiële planning en macro-economische stabiliteit. De genoemde maatregelen hebben een doorwerking op de projecties op middellange termijn.

Bij de totstandkoming van de ontwerpbegroting 2026 is onderkend dat het versterken van institutionele capaciteit en transparantie essentieel is, met het oog op de beheersing van risico's verbonden aan toekomstige olie-inkomsten. Echter hebben zich gedurende het dienstjaar 2026 ontwikkelingen voor gedaan, die niet zijn meegenomen in de ontwerpbegroting 2026 en zijn een aantal belangrijke aanpassingen noodzakelijk door veranderende macro-omstandigheden en aangepaste beleidsfocus. De beleidsmaatregelen in het vierde kwartaal van 2025 en de veranderende macro-economische ontwikkelingen in

2026 hebben geleid tot het indienen van een aangepaste begroting, waarin additionele uitgaven zijn geïntegreerd en de benodigde financieringsruimte is gecreëerd om de begrotingsuitvoering adequaat te ondersteunen. De wijzigingen omvatten het toekennen van additionele toelagen per ingaande maart 2026: zowel de Kinderbijslag als de Algemene Kinderbijslag (AKB) worden vastgesteld op een bedrag van SRD 250, een aanvullende bedrag van SRD 1.000 aan mensen met een beperking, sociaal zwakkere huishoudens en AOVers, aan de ambtenaren en landsdienaren (exclusdief leerkrachten, zorgmedewerkers, de leden van de regering, Hoge Colleges van Staat, directeuren, onderdirecteuren en de aan hen gelijk gestelden) een bedrag van SRD 1.500 als koopkrachtversterking en aan de leerkrachten SRD 2.500 als ondersteuningstoelage.

Door de schuldherstructurering in november 2025 en januari 2026 zijn de rente, aflossingen en trekkingen bijgesteld. Verder zullen naar aanleiding van de schuldherstructurering, ook speciale sociale projecten worden uitgevoerd in 2026. Deze projecten richten zich op brede maatschappelijke thema's zoals gezondheidszorg, onderwijs, woningbouw, toerisme, digitalisering, sport en landbouw. De uitvoering en besteding van middelen worden integraal begeleid en gemonitord door de Social Project Oversight Board (SPOB) en ondersteund door een dagelijks monitoringsteam.

Vervolgens is per ingaande 18 maart 2026 de zogeheten Price Cap methode ingegaan in de brandstofsector. Gelet op de stijgende trend van de internationale brandstofprijzen wordt de Price Cap-methode toegepast om de doorwerking van prijsstijgingen naar de binnenlandse economie te mitigeren en zo de samenleving in brede zin, inclusief alle sociale groepen, te beschermen. Deze maatregel leidt echter tot een derving van brandstofgerelateerde overheidsinkomsten, hetgeen vragen oproept omtrent de financiële houdbaarheid op de middellange termijn. Indien de brandstofprijzen verder oplopen, zal in overweging worden genomen om andere ondersteunende maatregelen te treffen en die zullen hun directe invloed hebben op het uitgavenplafond van de overheid. Aan de inkomstenzijde zijn er ook aanpassingen gepleegd met de verwachte verhoging van de brandstof en de additionele informatie die verstrekt zijn door mijnbouwbedrijven. De begrotingcijfers van 2026 zijn op basis van de bovengenoemde aanpassingen afgeweken van de initiële MTTF raamwerk en derhalve bijgesteld.

De vooruitzichten op middellange termijn worden ondersteund door de verwachte ontwikkeling van de olie- en gassector, die een belangrijke impuls kan geven aan economische groei, overheidsinkomsten en de externe positie. Dit creëert ruimte voor het opbouwen van buffers en het versterken van de weerbaarheid van de economie tegen externe schokken. De Wet Spaar en Stabilistie Fonds Suriname en de Comptabiliteitswet 2024 wordt expliciet gekoppeld aan de MTFF-strategie om procyclisch beleid te voorkomen, buffers op te bouwen en verplichtingen te beperken. De implementatie van de Comptabiliteitswet 2024 vergt het verrichten van een aantal essentiële handelingen conform de wettelijke bepalingen. Nu de daarvoor benodigde voorbereidingen en randvoorwaarden nog niet volledig zijn gerealiseerd, is er een overgangsperiode van drie jaar goedgekeurd per 18 maart 2026, zodat aan alle vereisten kan worden voldaan.

In 2026 was er voornamelijk aandacht voor kortetermijnrisico's en herstel, terwijl de planning richting 2027 ook rekening houdt met de toekomstige olie-inkomsten. Dit betekent meer nadruk op mechanismen om inkomsten uit olieproductie vanaf 2028 verantwoord te integreren in de MTFF-projecties en buffers te bouwen vóór grootschalige productie start.

Bij de samenstelling van de begroting 2027 wordt er rekening gehouden met verbetering van de begrotingsbalans en het terugdringen van tekorten. De focus ligt op het realiseren van een kleinere begrotingstekort en het beperken van de primaire tekorten, om de overheidsschuld weer omlaag te brengen. In 2027 is de primaire rekening geprognosticeerd op 4.1% van het bbp (positief). Voor het bbp is gebruik gemaakt van de voorlopige prognoses van het Planbureau en bij de indiening van de ontwerpbegroting 2027 bij DNA kunnen er nog aanpassingen worden gepleegd.

De wet Spaar en Stabilisatie Fonds Suriname (SSFS) zal aangepast worden omdat het VRI instrument niet meer van toepassing is. De VRI is in 2025 in zijn geheel afgekocht. De SSFS wet zal eind 2027 volledig operationeel moeten worden, om procyclische uitgaven te voorkomen en buffers op te bouwen.

Fiscaal beleid 2027

De begroting voor 2027 bouwt voort op de hervormingsmaatregelen die in 2026 binnen de Belastingdienst zijn ingezet. De invoering van BTW, de modernisering van het IT-systeem voor de directe belastingen en de upgrading van het Asycuda-systeem bij de douane vormen een solide basis voor verdere verbetering van de fiscale infrastructuur. Deze stappen hebben voor nu niet alleen geleid tot administratieve vereenvoudiging, maar ook tot een versterking van transparantie en naleving.

Voor 2027 ligt de nadruk sowieso op:

1. Opvoering van handhaving en controle
    a. De Belastingdienst zal de ingezette lijn van versterkte handhaving doorzetten, met nadruk op effectieve inning en rechtvaardige belastingheffing.
    b. Controlemechanismen worden verder aangescherpt met gebruik van moderne IT-systemen.
    c. Specifieke aandacht gaat uit naar de olie- en gassector, waar strategische positionering en samenwerking met stakeholders cruciaal blijven.
2. Voortzetting achterstallige invorderingen
    a. Het beleid richt zich op het systematisch wegwerken van achterstanden in invordering.
3. Investeren in personeel en communicatie
    a. Opleidingen en trainingen, zowel intern als extern, blijven een speerpunt om de capaciteit van medewerkers te vergroten.
    b. Klantenservice wordt verder geprofessionaliseerd om de efficiëntie en effectiviteit van de belastingheffing en inning te verhogen.

De begroting 2027 is een verdieping van de hervormingsagenda 2026, met nadruk op handhaving, invordering en capaciteitsopbouw. Eventuele verhogingen van belastingen

zullen worden doorgevoerd via wettelijke regeling die gericht is op het vereenvoudigen van tarieven binnen de belastingstructuur.

Als de beleidshoofdlijnen worden gevolgd, wordt op middellange termijn het volgende verwacht:

- Lagere begrotingstekorten: door restrictiever begrotingsbeleid en beperking van procyclische uitgaven moet het tekort omlaag, waardoor de financieringsdruk afneemt.
- Stabilere primaire balans: de doelstelling is om richting 2027 een positieve primaire balans te realiseren, wat de ruimte vergroot voor schuldreductie. De MTFF-projecties voorzien een daling van de schuldquote na de piek in 2025 (~100,3 % van het bbp), mede door verbeterde fiscale uitkomsten, wat de rentelasten verlaagt en het vertrouwen van investeerders versterkt.
- Door strikter monetair beleid en institutionele toepassing van de MTFF-regels behoort de macro-stabiliteit richting 2027 sterker te zijn, met lager inflatierisico en meer internationale reserves, mits consistent beleid wordt uitgevoerd.
- Dankzij het versterken van institutionele capaciteiten en transparantie in olie inkomstenbeheer zal Suriname beter gepositioneerd zijn om de economische transformatie door olie-productie te benutten vanaf 2028.

TABEL 1: MEDIUM-TERMIJN OVERHEIDSFINANCIËN RAAMWERK (MTFF) 2025-2030* (SRD MILJOEN)

MTFF 2025-2030 (SRD miljoen)	2025 Realisatie	2026 Begroting	2027 Projectie	2028 Projectie	2029 Projectie	2030 Projectie
Totale ontvangsten	**51.833**	**59.544**	**63.516**	**85.160**	**132.751**	**140.762**
Lopende ontvangsten	51.459	59.162	63.083	84.572	131.877	139.848
Belastingen	37.568	44.111	48.540	67.193	104.063	109.888
Directe belastingen	17.731	22.068	23.907	33.853	54.641	58.214
Indirecte belastingen	19.836	22.044	24.633	33.340	49.422	51.674
Niet-belastingen	13.892	15.050	14.543	17.379	27.814	29.961
Schenkingen	373	382	433	588	874	914
Totale uitgaven	**64.763**	**69.355**	**63.517**	**88.848**	**114.708**	**118.016**
Personeelsuitgaven	15.132	18.338	18.420	24.984	37.128	38.838
Goederen en diensten	9.995	14.551	9.297	16.021	16.816	17.100
Subsidies en transfers	28.702	22.001	20.744	24.268	31.265	32.104
Interest	6.035	6.294	9.394	11.035	10.861	10.479
Kapitaalsuitgaven	4.898	8.172	5.662	12.541	18.637	19.495
Primaire rekening	**-6.895**	**-3.518**	**9.394**	**7.347**	**28.904**	**33.225**
Totale rekening	**-12.930**	**-9.811**	**0**	**-3.688**	**18.042**	**22.746**
BBP	*189.345*	*211.511*	*231.186*	*338.363*	*571.678*	*673.776*
Primaire rekening	**-3,6**	**-1,7**	**4,1**	**2,2**	**5,1**	**4,9**
Totale rekening	**-6,8**	**-4,6**	**0,0**	**-1,1**	**3,2**	**3,4**
Trekkingen	*76.698*	*8.264*	*8.839*	*8.409*	*1.722*	*382*
Aflossingen	*45.338*	*9.454*	*12.280*	*6.608*	*8.053*	*30.965*

Bron: Ministerie van Financiën en Planning/IMF/SDMO/Planbureau
Voorlopige cijfers

5.Budgettair kader

De begrotingsstrategie geeft het (financiële) kader waarbinnen de activiteiten moeten worden uitgevoerd om de doelstellingen van het begrotingsbeleid te realiseren. Deze strategie verbindt de macro-economische vooruitzichten met de nationale ontwikkelingsprioriteiten, vormt het uitgangspunt voor het begrotingsproces en biedt transparantie over de beleidsvoornemens van de regering.

Voor de samenstelling van de begroting, worden er meerjarige budgetkaders vastgesteld. Deze budgetkaders hebben als doel het inzichtelijk maken van de middellange termijn projecties en de maximale uitgaven. Voor het vaststellen van de budgetkaders is onder andere de geprojecteerde ontvangsten als uitgangspunt gebruikt en daarbij ook de hystorische cijfers inacht genomen alsook de voorgenomen vooruitzichten.

Het handhaven van een begrotingsplafond draagt bij aan een succesvolle begrotingsuitvoering. Het helpt bij uitgavenbeheersing en zorgt ervoor zorgt dat het budget verstandig wordt gebruikt. Bovendien stelt het een duidelijke uitgavenlimiet vast, wat beleidsmakers aanmoedigt om prioriteiten te stellen en wijze beslissingen te nemen over het alloceren van fondsen. Deze aanpak bevordert een betere planning door methoden te identificeren om geld te besparen en zich te concentreren op belangrijke programma's. Het laat belanghebbenden ook zien dat de overheid zich inzet voor een verantwoord financieel beheer, wat helpt om de financiën te stabiliseren en de economische stabiliteit op de lange termijn te ondersteunen.

Het belang van begrotingsplafonds

Het naleven van begrotingsplafonds is belangrijk voor een effectieve overheidsbegroting, aangezien het zorgt draagt voor begrotingsdiscipline, het bevordert een efficiënte toewijzing van middelen en een stabiel kader biedt voor lange termijnplanning. Wanneer plafonds worden overschreden, moeten budgetten elders worden verlaagd, waardoor het vertrouwen in het begrotingsvoorbereidingsproces wordt geschaad en het vermogen van de overheid om haar uitgavenprioriteiten te financieren wordt ondermijnd. In de bijlage worden de budgetkaders van 2027 tot en met 2029 gepresenteerd.

Schuldstrategie op middellange termijn

De schuldstrategie van Suriname op middellange termijn is gericht op het overwinnen van de schulduitdagingen middels het herstructureringsproces dat wordt ondersteund door het succesvol afronden van de Extended Fund Facility (EFF) van het IMF. De strategie is erop gericht de schuldquote op langere termijn terug te dringen tot minder dan 60 procent, ondersteund door jaarlijks op middellange termijn primaire overschotten te hebben. Belangrijke elementen zijn onder meer de voltooiing van de schuldherstructurering met buitenlandse en binnenlandse schuldeisers, het beheer van wisselkoers- en renterisico's en het geleidelijk herstellen van het vertrouwen in de staat als schuldenaar. De regering is van

plan financieringstekorten voornamelijk te dekken door middel van buitenlandse leningen uit multilaterale en bilaterale bronnen, met de bedoeling de uitgifte van binnenlandse schulden opnieuw op te starten na het uitvoeren van een diagnostisch onderzoek naar de binnenlandse kapitaalmarkt.

6.Macro-economische risico's

Over het algemeen worden macro-economische risico's gedefinieerd als onverwachte afwijkingen van de variabelen die worden gebruikt om projecties in de overheidsbegroting op langere termijn op te stellen. De definitie gaat ervan uit dat deze risico's gewoonlijk geassocieerd worden met macro-economische schokken. Dit kan bijvoorbeeld te maken hebben met onverwachte economische gebeurtenissen, het niet nakomen van verplichtingen, veranderingen in de bevolkingssamenstelling, onverwachte uitgaven of inkomstensverliezen of veranderingen in wetgeving. Deze risico's kunnen de begroting van de overheid verstoren.

Risicobeheer

Risicobeheer is een cruciaal aspect voor de duurzame ontwikkeling van een land, en dit geldt ook voor Suriname. In een wereld die steeds complexer en dynamischer wordt, is het essentieel dat zowel de overheid, bedrijven als maatschappelijke organisaties zich bewust zijn van de potentiële risico's waarmee ze geconfronteerd kunnen worden. In Suriname spelen verschillende risicofactoren een rol, zoals economische kwetsbaarheid, milieu-uitdagingen en zwakke overheidsinstellingen. Effectief risicobeheer kan ervoor zorgen dat deze bedreigingen beheersbaar blijven en dat het land zich kan ontwikkelen zonder zijn stabiliteit in gevaar te brengen.

Het risicobeheer in Suriname vereist een holistische benadering die alle sectoren van de samenleving omvat. In de eerste plaats is er de economische kwetsbaarheid van het land, die sterk afhankelijk is van de export van natuurlijke hulpbronnen zoals olie en goud. Dit maakt Suriname gevoelig voor wereldwijde prijsfluctuaties, wat risico's met zich meebrengt voor de overheidsfinanciën en de stabiliteit van de nationale economie. Daarnaast spelen beleids- en regelgevingsrisico's een belangrijke rol. De voortdurende veranderingen in belastingwetgeving en andere economische regelgeving kunnen zowel binnenlandse als buitenlandse investeringen ontmoedigen.

Een ander belangrijk aspect is het risicomanagement van staatsbedrijven (SOE's/State-Owned Enterprises), die vaak kampen met inefficiëntie. Dit verhoogt het risico op financiële verliezen en belastingdruk, wat de staatsschuld kan vergroten. Daarnaast staan milieu-uitdagingen, zoals ontbossing en vervuiling door mijnbouwactiviteiten, in de weg van duurzame ontwikkeling. Het beheer van natuurlijke hulpbronnen en het bevorderen van milieubescherming moeten dan ook prioriteit krijgen. Institutionele zwaktes in Suriname is ook een belangrijke risicofactor. Gebrek aan transparantie en onvoldoende

controlemechanismen (handhaving) kunnen het vermogen van de overheid om effectief te reageren op crises beperken.

Risicoanalyse

Risicoanalyse is een belangrijk onderdeel van een begrotingskader voor de middellange termijn. De aannames waarop de prognoses zijn gebaseerd, zijn allemaal onderhevig aan enige onzekerheid, bijvoorbeeld de economische groei kan lager zijn dan verwacht of de rente kan hoger zijn. Deze risico's kunnen op hun beurt van invloed zijn op belangrijke resultaten in het begrotingskader, zoals de omvang van het tekort of overschot, de omvang van de leningen en de omvang van de overheidsschuld.

Om deze risico's beter te begrijpen, kan een gevoeligheidsanalyse worden uitgevoerd om de impact van negatieve schokken op belangrijke macro-economische variabelen te modelleren. Uit calculaties blijkt dat de MTFF het meest gevoelig is voor een schok in de BBP-groei, waarbij 1 procentpunt lagere groei in 2026 veroorzaakt en in 2027 de schuldenlast met 2,2 procentpunt doet toenemen. Een stijging van de rente op de staatsschuld met 1 procentpunt verhoogt de schuldenlast met 1,1 procentpunt. Hogere inflatie daarentegen verbetert de begrotingsresultaten, aangezien de inkomsten meer stijgen dan de uitgaven, waardoor de schuld daalt: het BBP met 1,1 procentpunt. Het Ministerie van Financiën en Planning is van plan deze risicoanalyse in de komende jaren verder te ontwikkelen, inclusief het overeenkomen van kosteneffectieve mitigatiemaatregelen ter bescherming tegen deze risico's.

In samenwerking met de Wereldbank is er een Fiscal Risk Statement (FRS) opgesteld.
Deze FRS geeft een overzicht van de belangrijkste risico's die ertoe kunnen leiden dat de fiscale en schuldenresultaten van Suriname afwijken van de basisprognoses in het meerjarenbegrotingskader (MTFF) voor 2025-2030. De focus ligt op macro-economische risico's, risico's in de grondstoffen- en toekomstige oliesector, schulden- en financieringsrisico's, risico's met betrekking tot staatsbedrijven en risico's gerelateerd aan natuurrampen en klimaatverandering.

De analyse omvat de centrale overheid en de grootste staatsbedrijven in de sectoren landbouw, energie, transport en telecommunicatie. Waar mogelijk worden risico's gekwantificeerd; waar gegevens beperkt zijn, wordt een kwalitatieve beoordeling gegeven. Alle informatie is gebaseerd op gegevens en prognoses die beschikbaar waren tot eind 2025.

Opgemerkt moet worden dat de data die gepresenteerd is in de FRS gebaseerd is op de beschikbare cijfers en kunnen wijzigen wanneer de finale cijfers aangeleverd zijn.

De Fiscal Risk Statement (FRS) is gepresenteerd in bijlage 3.

Bijlage 1: Concrete maatregelen MOP

Het plan richt zich op de toekomst (2050) en stelt de volgende bouwstenen daarvoor vast: In 2050 heeft Suriname een rechtvaardige samenleving waarin zijn waarden worden waargemaakt: Rechtvaardigheid, Inclusiviteit, Vrijheid, Gelijkwaardigheid en Duurzaamheid. Eenieder kan binnen het stelsel van wet en recht zelf besluiten over het realiseren van zijn/ haar eigen potentieel met in achtneming van de duurzaamheid van de omgeving. Elke inwoner is trots op een leven en land dat welvaart en welzijn biedt, waarbij de volgende normen hoog in het vaandel worden gehouden:

- Goed Bestuur
- Zekerheid van energie, water, voedsel, gezondheidszorg, onderwijs, communicatie, sociale voorzieningen
- Werkgelegenheid
- Waardetoevoeging

- Vergroenen en Groene Groei
- Internationale en lokale ontsluiting
- Erkenningen grondenrechten
- Innovatie
- Export-gerichtheid

Binnen dit kader zijn beleidsgebieden geïdentificeerd, en zijn lange en korte termijn doelen vastgesteld. De Sustainable Development Goals zijn geïntegreerd met de doelen, uitkomsten en indicatoren, en zijn dus een wezenlijk onderdeel van dit Ontwikkelingsplan. Enkele uitvloeiselen van dit plan zijn:

Gemiddelde reële loonstijging van 17%

Regionaal gespreide en inclusieve ontwikkeling, in het bijzonder met het oog op werkgelegenheid en ondernemerschap

Stimulering appartementsbouw en bouw van 500 sociale woningen per jaar

Stimulering waarde creatie in agro- en dienstensectoren

Drastische verlaging van veevoer naar 0.25 US$ / kilo

Een moderne overheid die efficiënt, transparant, en klantgericht is

Toename toeristen met 50.000, met creatie van 9.000 nieuwe banen

In het onderstaande is een selectie weergegeven van de concrete maatregelen opgenomen in dit plan:

Bron: Meerjaren Ontwikkelingsplan 2022-2026, oktober 2021, Managementsamenvatting pagina 4 en 5

Bijlage 2: Budgetkaders 2027 - 2029

ministeries/directoraten	Meerjaren Begrotingskaders					
	2027		2028		2029	
	Wages (610 +611)	Non-Wages	Wages (610 +611)	Non-Wages	Wages (610 +611)	Non-Wages
ministerie van Justitie en Politie 2027-2029	4.196.547.000	2.491.735.000	5.692.011.000	4.244.611.000	8.458.887.000	7.985.413.000
Binnenlandse Zaken	-	-	-	-	-	-
Binnenlandse Zaken	571.246.000	121.535.000	774.813.000	207.032.000	1.151.448.000	389.490.000
Human Resource Management	167.588.000	7.433.000	227.310.000	12.662.000	337.804.000	23.821.000
Burgerzaken	375.402.000	43.527.000	509.178.000	74.147.000	756.689.000	139.494.000
ministerie van Regionale Ontwikkeling	-	-	-	-	-	-
Regionale Ontwikkeling	1.357.483.000	43.420.000	1.841.230.000	73.964.000	2.736.248.000	139.150.000
Agrarische Ontwikkeling Binnenland	72.177.000	3.323.000	97.898.000	5.661.000	145.486.000	10.651.000
Duurzame Ontwikkeling Afro Surinamers	300.663.000	10.358.000	407.806.000	17.645.000	606.039.000	33.196.000
Duurzame Ontwikkeling Inheemsen	56.718.000	2.763.000	76.930.000	4.706.000	114.326.000	8.854.000
Sportzaken	-	-	-	-	-	-
ministerie van Defensie	1.312.361.000	161.821.000	1.780.029.000	275.658.000	2.645.297.000	518.597.000
ministerie van Buitenlandse Zaken International Business en Internationale Samenwerking	337.403.000	147.757.000	457.638.000	251.701.000	680.095.000	473.526.000
ministerie van Olie, Gas en Milieu	-	-	-	-	-	-
Algemeen Beheer en Financiele Zaken	11.578.000	6.764.000	15.703.000	11.523.000	23.337.000	21.679.000
Milieu	5.825.000	17.960.000	7.901.000	30.595.000	11.741.000	57.558.000
Olie en Gas	7.735.000	1.604.402.000	10.491.000	2.733.060.000	15.590.000	5.141.723.000
ministerie van Financiën en Planning	-	-	-	-	-	-
Financiën	127.951.000	27.529.904.000	173.548.000	30.402.160.000	257.909.000	39.840.988.000
Belastingen	333.809.000	275.796.000	452.764.000	469.812.000	672.851.000	883.861.000
Ontwikkelingsfinanciering	13.134.000	168.187.000	17.814.000	286.502.000	26.473.000	538.999.000
ministerie van Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie	136.641.000	80.257.000	185.334.000	136.717.000	275.425.000	257.206.000
ministerie van Landbouw Veeteelt en Visserij	379.204.000	542.435.000	514.335.000	924.025.000	764.352.000	1.738.373.000
ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen	-	-	-	-	-	-
NH_ Algemeen Beheer	61.408.000	8.198.000	83.291.000	13.965.000	123.779.000	26.272.000
Mijnbouw	16.459.000	51.756.000	22.324.000	88.165.000	33.175.000	165.865.000
Water	39.138.000	77.465.000	53.085.000	131.960.000	78.889.000	248.257.000
Energie	72.118.000	329.733.000	97.818.000	561.692.000	145.367.000	1.056.715.000
ministerie van Arbeid Werkgelegenheid en Jeugdzaken	-	-	-	-	-	-
ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting	584.706.000	4.721.223.000	793.070.000	8.042.492.000	1.178.580.000	15.130.389.000
ministerie van Onderwijs Wetenschap en Cultuur	-	-	-	-	-	-
Administratief en Technisch Beheer	411.492.000	1.038.305.000	558.129.000	1.768.728.000	829.435.000	3.327.519.000
Algemeen Vormend Onderwijs	3.066.174.000	197.601.000	4.158.823.000	336.608.000	6.180.419.000	633.263.000
Beroeps Onderwijs	391.755.000	8.069.000	531.359.000	13.745.000	789.651.000	25.859.000
Hoger en Wetenschappelijk Onderwijs	52.203.000	284.438.000	70.806.000	484.534.000	105.225.000	911.556.000
Cultuur	51.974.000	123.718.000	70.495.000	210.751.000	104.763.000	396.487.000
ministerie van Volksgezondheid	-	-	-	-	-	-
Volksgezondheid	180.650.000	1.642.711.000	245.025.000	2.798.320.000	364.132.000	5.264.496.000
Arbeid	90.336.000	47.347.000	122.528.000	80.654.000	182.089.000	151.735.000
ministerie van Openbare Werken	-	-	-	-	-	-
BSW	52.975.000	133.251.000	71.852.000	226.990.000	106.780.000	427.037.000
Civiel Technische Werken	177.096.000	1.111.621.000	240.205.000	1.893.620.000	356.968.000	3.562.479.000
Openbaar Groen	344.052.000	284.144.000	466.656.000	484.033.000	693.497.000	910.614.000
Onderzoek en dienstverlening	158.839.000	87.289.000	215.443.000	148.695.000	320.169.000	279.741.000
Ruimtelijke ordening	4.065.000	13.330.000	5.514.000	22.708.000	8.194.000	42.721.000
ministerie van Transport Communicatie en Toerisme	-	-	-	-	-	-
Algemeen Administratieve Zaken	56.944.000	22.839.000	77.237.000	38.905.000	114.781.000	73.193.000
Transport	297.554.000	438.752.000	403.589.000	747.403.000	599.773.000	1.406.094.000
Communicatie	7.276.000	14.395.000	9.870.000	24.521.000	14.667.000	46.131.000
Toerisme	14.424.000	34.296.000	19.565.000	58.423.000	29.075.000	109.911.000
ministerie van Gronbeleid en Bosbeheer	-	-	-	-	-	-
Algemeen Beheer	100.223.000	13.283.000	135.938.000	22.628.000	202.016.000	42.570.000
Gronbeleid en Bosbeheer	90.076.000	52.073.000	122.176.000	88.706.000	181.565.000	166.883.000
ministerie van Jeugdontwikkeling en Sport	-	-	-	-	-	-
Jeugdontwikkeling	28.845.000	13.298.000	39.124.000	22.654.000	58.142.000	42.618.000
Sportzaken	193.279.000	92.195.000	262.155.000	157.051.000	389.589.000	295.462.000
Kabinet President	881.220.000	225.590.000	1.195.247.000	384.286.000	1.776.255.000	722.959.000
Kabinet VP	301.915.000	105.607.000	409.505.000	179.899.000	608.564.000	338.445.000
DNA	180.503.000	112.475.000	244.826.000	191.598.000	363.836.000	360.455.000
Hof van Justitie	470.937.000	89.143.000	638.758.000	151.852.000	949.258.000	285.681.000
Openbaar Ministerie	229.948.000	11.910.000	311.891.000	20.288.000	463.501.000	38.168.000
Rekenkamer	47.798.000	17.617.000	64.832.000	30.010.000	96.346.000	56.458.000
TOTAAL	**18.419.847.000**	**44.663.049.000**	**24.983.869.000**	**59.588.065.000**	**37.128.477.000**	**94.748.612.000**

Bijlage 3. Fiscal Risk Statement (FSR)

Suriname Fiscal Risk Statement

1. Doel en reikwijdte

Deze Fiscal Risk Statement (FRS) geeft een overzicht van de belangrijkste risico's die ertoe kunnen leiden dat de fiscale en schuldenresultaten van Suriname afwijken van de basisprognoses in het meerjarenbegrotingskader (MTFF) voor 2025-2030. De focus ligt op macro-economische risico's, risico's in de grondstoffen- en toekomstige oliesector, schulden- en financieringsrisico's, risico's met betrekking tot staatsbedrijven en risico's gerelateerd aan natuurrampen en klimaatverandering.

De analyse omvat de centrale overheid en de grootste staatsbedrijven in de sectoren landbouw, energie, transport en telecommunicatie. Waar mogelijk worden risico's gekwantificeerd; waar gegevens beperkt zijn, wordt een kwalitatieve beoordeling gegeven. Alle informatie is gebaseerd op gegevens en prognoses die beschikbaar waren tot eind 2025.

2. Basisprognose voor begrotings- en schuldensituatie

Na het macro-economische stabilisatieprogramma, ondersteund door de Extended Fund Facility van het IMF en de bijbehorende schuldherstructurering, herstelt de Surinaamse economie zich. De staatsschuld, hoewel nog steeds hoog, vertoont op middellange termijn een dalende trend, uitgaande van voortdurende begrotingsconsolidatie en een prudent leenbeleid.

Tabel 1: Key Economic Assumptions

Key Economic Assumptions	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Real GDP growth 9%)	3,7	2,3	3,7	2,9	17,2	33,7	6,6
Nominal GDP growth (in SRD)	18,0	11,7	18,0	17,2	31,3	47,9	16,5
CPI (annual %)	13,8	9,2	13,8	13,9	11,9	10,6	9,3
Total Revenue (SRD million)	56.727	51.833	59.544	63.516	85.160	132.751	140.762
Total Expenditure (exc. Interest) (SRD million)	59.621	58.728	63.061	54.123	77.813	103.847	107.537
Primary Balance (SRD million)	-2.894	-6.895	-3.518	9.394	7.347	28.904	33.225
Interest Expense (SRD million)	6.290	6.035	6.294	9.394	11.035	10.861	10.479
Budget Balance (SRD million)	-9.184	-12.930	-9.811	-0	-3.688	18.042	22.746
Principal payments (SRD million)	8.854	45.338	9.454	12.280	6.608	8.053	30.965
Gross Financing Need (SRD million)	-329	58.268	19.265	12.280	10.296	-9.989	8.219
Primary Balance (% of GDP)	-1,4	-3,6	-1,7	4,1	2,2	5,1	4,9
Debt (% of GDP)	91,0	100,3	91,5	82,1	55,2	31,5	22,2

Bron: BBP- en inflatieprognoses van het Planbureau. Fiscale prognoses uit het bijgewerkte MTFF.

Noot: projecties van Planbureau, onder voorbehoud van wijzigingen (voorlopige cijfers).

De basisverwachting gaat uit van:

- Een geleidelijke stijging van de reële bbp-groei tot circa 3-4 procent per jaar in 2026-2027, ondersteund door investeringen in infrastructuur en voorbereidingen op offshore olieproductie, terwijl begrotingsconsolidatie de bijdrage van de overheidsuitgaven mogelijk zal temperen.
- Een aanhoudende daling van de inflatie, ondersteund door een strakker monetair en fiscaal beleid met enig opwaarts potentieel op korte termijn.
- Een tijdelijke toename van het begrotingstekort rond 2025, voornamelijk als gevolg van de herkapitalisatie van de centrale bank, verhoogde elektriciteitssubsidies, loondruk en hogere rente- en sociale uitgaven, gevolgd door een geleidelijke consolidatie naarmate het belastingbeleid en de administratieve maatregelen zich ontwikkelen en subsidies beter worden gericht.
- Een aanhoudend hoge staatsschuld (ca. 100,3 procent van het bbp in 2025), maar een afname op middellange termijn naarmate de primaire begrotingssaldi verbeteren en de groei aantrekt.

De vooruitzichten op middellange termijn worden verder versterkt door het definitieve investeringsbesluit voor een groot offshore olieveld, waarvan de productie naar verwachting rond 2028 van start zal gaan. Dit impliceert een aanzienlijk potentieel voor groei, export en overheidsinkomsten, mits er een adequaat fiscaal en institutioneel kader aanwezig is.

3. Belangrijkste fiscale risico's

3.1 Macro-economische risico's

Het basisscenario is onderhevig aan verschillende macro-economische risico's:

- Groeirisico: Een zwakker dan verwacht herstel van de binnenlandse vraag, vertragingen in investeringsprojecten of een tragere regionale/mondiale groei kunnen de belastinginkomsten verlagen en de druk op de sociale uitgaven verhogen.
- Inflatie- en wisselkoersrisico. Hoewel de inflatie sterk is gedaald ten opzichte van eerdere pieken, kunnen hernieuwde drukfactoren, voortkomend uit wereldwijde grondstofprijzen, wisselkoersschommelingen of tekortkomingen in het binnenlands beleid, de rentelasten verhogen en de reële inkomsten uithollen.
- Geopolitiek risico. De momenteel toenemende geopolitieke spanningen in het Midden-Oosten kunnen de wereldwijde brandstofprijzen opdrijven, waardoor de inflatie verergert, de koopkracht afneemt en de druk op de overheidsfinanciën toeneemt.

De aanstaande offshore olieontwikkeling vormt een belangrijke bron van zowel opwaartse als neerwaartse risico's:

- Aan de positieve kant kunnen een tijdige uitvoering van het project en gunstige olieprijzen de overheidsinkomsten aanzienlijk verhogen en de schuldontwikkeling vanaf 2028 verbeteren.

- Aan de negatieve kant kunnen projectvertragingen, kostenoverschrijdingen, lagere reserves dan verwacht of een aanhoudende daling van de olieprijzen de verwachte inkomsten verlagen en de druk op de overheid vergroten om te lenen in afwachting van toekomstige olie-inkomsten ("vooruitbetalingen"). Er bestaat ook een risico op effecten van het type 'Dutch Disease' als een snelle olieboom leidt tot een reële appreciatie van de wisselkoers en de concurrentiepositie van niet-oliegerelateerde sectoren verzwakt.

Gezien de afhankelijkheid van Suriname van de export van grondstoffen op de middellange termijn, blijven schokken in de ruilvoet (lagere goud- en olieprijzen, hogere brandstofimportkosten voordat de binnenlandse productie toeneemt) een belangrijke bron van volatiliteit voor zowel de begroting als de externe positie.

De analyse van het fiscale risico wordt uitgevoerd met behulp van het macro-fiscale model (MFMOD) van de Wereldbank, waarbij rekening wordt gehouden met de volgende macro-economische schokken: (a) een eenmalige depreciatieschok van 10 procent in 2026; (b) een inflatieschok, met een binnenlandse inflatie die gedurende twee jaar 1 procentpunt hoger ligt; (c) een lagere bbp-groei, met een groei die gedurende drie jaar 2 procentpunten lager ligt; (d) risicopremieschokken; en (e) grondstofprijsschokken.

Tabel 2: Fiscale risicoanalyse met macro-fiscaal model

Scenario / Indicator	2026	2027	2028	2029	2030
10% depreciation - one time (2026)					
Real GDP (% dev.)	0.00	0.09	0.09	0.14	0.13
Primary Balance (% GDP, pp dev.)	0.60	0.51	0.73	0.69	0.61
Overall Balance (% GDP, pp dev.)	0.61	0.37	0.65	0.64	0.59
Gov. Debt (% GDP, pp dev.)	4.13	2.96	1.22	0.37	-0.34
1 pp domestic inflation for two years (2026-2027)					
Real GDP (% dev.)	0.00	-0.01	-0.02	-0.04	-0.04
Primary Balance (% GDP, pp dev.)	0.11	0.22	0.13	0.15	0.17
Overall Balance (% GDP, pp dev.)	0.12	0.24	0.15	0.18	0.21
Gov. Debt (% GDP, pp dev.)	-0.79	-1.66	-1.45	-1.61	-1.66
2% lower GDP growth for three years (2026-2028)					
Real GDP (% dev.)	-1.84	-2.14	-2.14	-0.29	-0.02
Primary Balance (% GDP, pp dev.)	-0.30	-0.38	-0.29	-0.10	-0.13
Overall Balance (% GDP, pp dev.)	-0.35	-0.43	-0.34	-0.13	-0.16
Gov. Debt (% GDP, pp dev.)	2.03	2.87	2.86	2.07	1.93
2 pp increase in external risk premium - one time (2026)					
Real GDP (% dev.)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Primary Balance (% GDP, pp dev.)	-0.00	-0.00	-0.00	0.00	0.00
Overall Balance (% GDP, pp dev.)	-1.15	-1.07	-0.84	-0.82	-0.75
Gov. Debt (% GDP, pp dev.)	1.15	2.07	2.34	3.02	3.40
3 pp increase in domestic risk premium - one time (2026)					
Real GDP (% dev.)	-0.00	-0.00	-0.00	0.00	0.00
Primary Balance (% GDP, pp dev.)	-0.00	-0.00	-0.00	0.00	0.00
Overall Balance (% GDP, pp dev.)	-0.36	-0.36	-0.32	-0.32	-0.33
Gov. Debt (% GDP, pp dev.)	0.36	0.67	0.81	1.08	1.27
20% decline in world gold price for three years (2026-2028)					
Real GDP (% dev.)	-0.12	-0.28	-0.21	-0.10	-0.02
Primary Balance (% GDP, pp dev.)	-0.71	-0.59	-0.35	-0.01	-0.01
Overall Balance (% GDP, pp dev.)	-0.72	-0.62	-0.39	-0.06	-0.05
Gov. Debt (% GDP, pp dev.)	1.35	1.89	1.68	1.44	1.28
20% decline in world oil price for three years (2026-2028)					
Real GDP (% dev.)	0.14	0.15	0.06	-0.16	-0.09
Primary Balance (% GDP, pp dev.)	-0.48	-0.42	-1.11	0.04	-0.00
Overall Balance (% GDP, pp dev.)	-0.49	-0.45	-1.15	-0.04	-0.07
Gov. Debt (% GDP, pp dev.)	1.60	1.94	2.95	1.92	1.70

Depreciatie schok (eenmalig 10 procent in 2026).
Een depreciatieschok verhoogt de prijzen in alle sectoren, met name in de industrie, wat leidt tot een bescheiden herverdeling naar de dienstensector en een lichte stijging van het bbp. Het reële bbp stijgt geleidelijk en bereikt in 2030 ongeveer 0,13 procent boven het basisniveau. Een hoger nominaal bbp verhoogt de overheidsinkomsten, terwijl de uitgaven op het basisniveau blijven, waardoor zowel het primaire als het totale begrotingssaldo met ongeveer 0,5-0,7 procentpunt van het bbp verbeteren. De staatsschuld stijgt aanvankelijk met ongeveer 4 procentpunt van het bbp in 2026 als gevolg van de hogere waarde van de buitenlandse schuld in lokale valuta, maar dit effect neemt in de loop der tijd af en de schuld daalt in 2030 iets onder het basisniveau.

Inflatieschok (1 procentpunt hogere binnenlandse inflatie gedurende twee jaar).
Hogere inflatie verhoogt de prijzen in alle sectoren, met name in de dienstensector, en vermindert de economische activiteit licht. Het reële bbp daalt bescheiden en zal in 2030 ongeveer 0,04 procentpunt lager liggen dan het basisniveau. Een hoger nominaal bbp verbetert de begrotingsbalans door hogere inkomsten, waarbij de primaire en totale begrotingssaldi met ongeveer 0,1-0,2 procentpunt van het bbp toenemen. Als gevolg hiervan daalt de schuldquote met circa 1,5 procentpunt ten opzichte van het basisniveau.

Lagere bbp-groei (2 procent lagere groei gedurende drie jaar).
Een lagere bbp-groei verkleint de belastinggrondslag en verzwakt de begrotingssaldi. Zowel het primaire als het totale begrotingssaldo verslechteren met ongeveer 0,3-0,4 procentpunt van het bbp gedurende de schokperiode. Omdat de uitgaven gelijk blijven terwijl de inkomsten dalen, neemt de staatsschuld met ongeveer 2-3 procentpunten van het bbp toe, met een piek rond 2027-2028, waarna deze geleidelijk afneemt naarmate de groei herstelt.

Schokken in de risicopremie (2 procentpunt stijging in 2026).
Een stijging van de externe risicopremie verhoogt de rentebetalingen op de buitenlandse schuld, waardoor het totale begrotingssaldo met ongeveer 0,8-1,1 procentpunt van het bbp verslechtert. Als gevolg hiervan stijgt de staatsschuld gestaag en bereikt deze in 2030 ongeveer 3,4 procentpunten van het bbp boven het basisniveau. Een stijging van de binnenlandse risicopremie heeft een kleiner effect. Het totale tekort neemt toe met ongeveer 0,3 procentpunt van het bbp, terwijl de schuldquote geleidelijk stijgt tot ongeveer 1,3 procentpunt boven het basisniveau in 2030.

Schokken in grondstofprijzen (drie jaar van 2026-2028)
Een daling van de goudprijs met 20 procent werkt deflatoir en vermindert de overheidsinkomsten. De begrotingssaldi verslechteren via twee kanalen: lagere inkomsten uit goud en een zwakker nominaal bbp. Zowel het primaire als het totale begrotingssaldo dalen in 2026 met ongeveer 0,6-0,7 procentpunt van het bbp, en de staatsschuld stijgt met ongeveer 1-2 procentpunt van het bbp.

Een daling van de olieprijs met 20 procent heeft een gemengd effect. Lagere importkosten geven de economische activiteit aanvankelijk een kleine impuls, maar de impact op de overheidsfinanciën is negatief omdat de olie-inkomsten dalen. Het totale begrotingssaldo verslechtert aanzienlijk in 2028 (ongeveer 1,15 procentpunt van het bbp), waardoor de staatsschuld met bijna 3 procentpunt van het bbp stijgt, alvorens geleidelijk af te zwakken.

3.2 Overheidsschuld en financieringsrisico's

Eind 2025 bedroeg de totale overheidsschuld circa 100,3 procent van het bbp, een stijging van 10,3 procentpunten ten opzichte van de 91 procent in 2024. Meer dan 80 procent van de schuld bestaat uit buitenlandse schuld, wat een aanzienlijke blootstelling aan valutaschokken met zich meebrengt. De blootstelling van de buitenlandse schuld aan renteschokken is relatief beperkt, aangezien meer dan twee derde van de schuld bestaat uit vastrentende schulden. Ook de binnenlandse schuld bestaat volledig uit vastrentende schulden, waardoor de structuur van de bestaande schuldportefeuille bestand is tegen renteschokken. De aanwezigheid van buitenlandse valutaschuld in de binnenlandse schuldportefeuille maakt deze echter ook kwetsbaar voor valutaschokken.

Tabel 2: Suriname's schuld projectie

(as of end-2025, in local currency)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Debt Stock	**189,954**	**193,446**	**189,882**	**186,627**	**180,190**	**149,887**
Domestic Debt	31,662	47,991	44,084	42,771	41,575	37,974
Fixed (SRD)	26,309	40,494	40,150	39,806	39,462	37,442
Fixed (FX)	5,352	7,497	3,933	2,965	2,113	533
Variable	-	-	-	-	-	-
External Debt	158,293	145,455	145,799	143,856	138,615	111,913
Fixed	100,435	85,360	83,670	81,930	78,845	55,625
Variable	55,646	58,117	60,367	60,385	58,455	55,205
Interest free	2,212	1,977	1,762	1,541	1,315	1,083
Debt Stock as % of GDP	108.8%	93.0%	80.5%	58.3%	37.9%	30.1%

Source: SDMO

Table 3: Redemption Profile

(as of end-2025, in local currency)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Debt Service Payments	**51,373**	**32,393**	**19,156**	**16,667**	**17,591**	**39,988**
Domestic	13,696	6,145	6,525	3,754	3,558	5,789
External	37,678	26,247	12,631	12,913	14,033	34,199
Principal Payments	**45,338**	**21,852**	**8,696**	**6,608**	**8,053**	**30,965**
Domestic Debt	11,852	3,578	3,907	1,312	1,196	3,601
Fixed (SRD)	9,341	415	344	344	344	2,020
Fixed of (FX)	2,511	3,163	3,563	968	852	1,581
Variable	-	-	-	-	-	-
External Debt	33,486	18,274	4,789	5,296	6,858	27,364
Fixed	30,911	15,315	1,693	1,740	3,085	23,220
Variable	2,419	2,725	2,881	3,335	3,547	3,912
Interest free	156	234	216	221	226	232
Interest Payments	**6,035**	**11,004**	**11,214**	**11,035**	**10,861**	**10,479**
Domestic Debt	1,843	2,567	2,618	2,441	2,362	2,187
Fixed (SRD)	1,430	1,915	2,181	2,150	2,119	2,027
Fixed of (FX)	413	652	437	291	243	160
Variable	-	-	-	-	-	-
External Debt	4,192	8,437	8,596	8,593	8,499	8,292
Fixed	2,235	6,574	6,574	6,514	6,443	6,355
Variable	1,957	1,863	2,022	2,080	2,055	1,937
Interest free	-	-	-	-	-	-

Source: SDMO

Het aflossingsprofiel omvat nieuwe uitgavenprognoses en nieuwe leningen.

Ondanks recente vooruitgang blijft de staatsschuld hoog, waardoor de begrotingspositie gevoelig is voor schokken:

- Hogere mondiale of binnenlandse rentetarieven zouden de rentelasten verhogen en prioritaire uitgaven verdringen.
- Een depreciatie van de wisselkoers zou de kosten van de externe schuldendienst in binnenlandse valuta verhogen.
- Het herfinancieringsrisico blijft relevant wanneer de looptijden geclusterd zijn of wanneer de binnenlandse markten ondiep zijn en sterk afhankelijk zijn van het banksysteem.

Gevoeligheidsanalyses tonen aan dat een depreciatie van de binnenlandse valuta (SRD) met 10 procent in 2026 kan leiden tot een toename van de staatsschuld met SRD 15,4 miljard, waarbij de aflossing van de hoofdsom met SRD 2 miljard en de rentebetalingen met SRD 0,9 miljard in 2026 toenemen. Bovendien zou een scenario waarin de kosten van externe leningen met 100 basispunten stijgen, de

rentelasten met nog eens SRD 0,6 miljard kunnen verhogen. Deze wisselkoersschommelingen en de stijging van de leenkosten kunnen een aanzienlijke druk uitoefenen op het begrotingssaldo.

Table 3: Sensitivity Analysis of debt trends

Sensitivity Analysis	2026	2027	2028	2029	2030
BASELINE					
Principal Payments	20,053	5,911	5,872	7,086	28,809
Interest Payments	10,079	9,976	9,812	9,529	9,178
Debt Stock	193,446	189,882	186,627	180,190	149,887
100bp increase in external borrowing					
Principal Payments	20,053	5,911	5,872	7,086	28,809
Interest Payments	10,636	10,557	10,416	10,133	9,763
Debt Stock	193,446	189,882	186,627	180,190	149,887
10% depreciation of SRD					
Principal Payments	22,017	6,468	6,425	7,760	31,488
Interest Payments	10,938	10,828	10,651	10,343	9,960
Debt Stock	208,741	204,855	201,310	194,263	161,132
COMBINED SHOCK					
Principal Payments	22,017	6,468	6,425	7,760	31,488
Interest Payments	11,495	11,409	11,255	10,947	10,545
Debt Stock	208,741	204,855	201,310	194,263	161,132

Source: SDMO

Ook de implementatierisico's rond het begrotingsconsolidatieplan zijn aanzienlijk. Het niet halen van begrotingsdoelstellingen in het verleden was het gevolg van tegenvallende inkomsten en overbesteding aan elektriciteitssubsidies en loonkosten. Als de consolidatie mislukt, kan de staatsschuld hoog blijven, waardoor de financiële speelruimte voor het opvangen van schokken beperkt wordt.

3.3 Staatsbedrijven en voorwaardelijke verplichtingen

Voorwaardelijke verplichtingen vloeien voort uit bestaande overheidsgaranties en leningen aan overheidsinstanties. De staatsbedrijven zijn voor haar activiteiten sterk afhankelijk van de overheid. Overheidssubsidies en -overdrachten vormen een aanzienlijk deel van de overheidsuitgaven en bereiken een piek van ongeveer 37,1 procent van de totale overheidsuitgaven in 2022, alvorens te dalen tot ongeveer 25,7 procent in 2024, deels als gevolg van de vermindering van brandstof- en elektriciteitssubsidies. Met name de onderbegrote elektriciteitssubsidies en uitgaven voor de gezondheidszorg, die vaak via staatsbedrijven worden gekanaliseerd, kunnen leiden tot ongeplande overdrachten en de opbouw van achterstanden, waardoor de fiscale risico's toenemen en de transparantie en de geloofwaardigheid van de begroting afnemen. Ook de brandstofsubsidie werd in 2023 afgeschaft, maar met de stijgende olieprijzen zou deze mogelijk weer kunnen worden ingevoerd.

Gegevenshiaten over de volledige omvang van de staatsschuld, garanties en quasi-fiscale activiteiten beperken de nauwkeurigheid van risicoschattingen. Verbetering van de rapportage van staatsbedrijven (gestandaardiseerde jaarrekeningen, tijdige audits en opname in een balans van de publieke sector) is daarom een topprioriteit.

De overheid is blootgesteld aan expliciete en impliciete risico's van verschillende grote staatsbedrijven, waaronder Staatsolie (olie en energie), Telesur (telecommunicatie), Havenbeheer (vervoer) en FAI (landbouw), om er maar een paar te noemen.

- Staatsolie is een verticaal geïntegreerd staatsoliebedrijf dat zich bezighoudt met exploratie, productie, raffinage, marketing, transport en elektriciteitsopwekking. Het heeft ook deelnemingsbelangen in goudmijnen. Het is een belangrijke bron van overheidsinkomsten, maar de prestaties zijn afhankelijk van de olie- en goudprijzen en operationele risico's.

- Telesur is de staatsaanbieder van telecommunicatie en heeft een dominant marktaandeel in de vaste lijnmarkt en een aanzienlijk aandeel in de mobiele en breedbandmarkt. Hoewel het bedrijf over het algemeen commercieel georiënteerd is, staat het onder druk van concurrentie en heeft het behoefte aan technologische upgrades. Onderinvestering of commerciële verliezen zouden uiteindelijk kunnen leiden tot behoefte aan overheidssteun.

- Havenbeheer is een staatsbedrijf dat de belangrijkste haveninfrastructuur in Suriname beheert. Het bedrijf is de enige havenbeheerder in het land en is verantwoordelijk voor het beheer van twee belangrijke havens: Nieuwe Haven in Paramaribo en de haven van Nieuw Nickerie. Als staatsbedrijf draagt Havenbeheer bij aan de overheidsinkomsten door de uitbetaling van jaarlijkse dividenden. Onvoldoende investeringen in de haveninfrastructuur kunnen echter de operationele efficiëntie en financiële prestaties van het bedrijf verminderen, waardoor uiteindelijk financiële steun van de overheid nodig kan zijn.

- FAI (Food and Agriculture Industries N.V.) is een staatsbedrijf in de agrarische sector dat zich bezighoudt met de teelt, oogst, verpakking en export van bananen, met plantages in Jarikaba en Nickerie. Als staatsbedrijf is FAI blootgesteld aan risico's op het gebied van landbouw, weersomstandigheden, exportmarkten en bedrijfsvoering. Het bedrijf heeft in het verleden ook financiële problemen ondervonden, wat erop kan wijzen dat aanhoudende verliezen, operationele verstoringen of onderinvesteringen kunnen leiden tot behoefte aan overheidssteun.

SDMO is begin 2026 begonnen met het kwantificeren van de risico's die voortvloeien uit de grootste staatsbedrijven. De beoordelingsperiode omvat de laatste drie boekjaren (2022-2024) voor Staatsolie, Telesur, Havenbeheer en FAI. Waar recentere kwalitatieve informatie beschikbaar is, zoals nieuwe schulduitgiften in 2025, is hiermee rekening gehouden. Het is de bedoeling dat dit rapport jaarlijks

wordt bijgewerkt en geleidelijk wordt uitgebreid naar een bredere groep staatsbedrijven die een materieel fiscaal risico voor de overheid vormen.

Table 4: Credit risk assessment of selected SOEs in Suriname

	Public Corporation 1	Public Corporation 2	Public Corporation 3	Public Corporation 6
	Staatsolie	Telesur	Haven Beheer	FAI
Business Profile and Risks				
Regulatory Environment	Moderate Risk	Moderate Risk	Moderate Risk	Elevated Risk
Sector Risk and Competitive Position	Moderate Risk	Moderate Risk	Moderate Risk	Elevated Risk
Governance and Management	Moderate Risk	Elevated Risk	Elevated Risk	Elevated Risk
Financial Profile and Risks				
Profitability	Low Risk	Elevated Risk	Moderate Risk	High Risk
Liquidity	Low Risk	Moderate Risk	Moderate Risk	High Risk
Solvency	Low Risk	Elevated Risk	Elevated Risk	High Risk
Debt Structure	Moderate Risk	Moderate Risk	Moderate Risk	Elevated Risk
Performance in Meeting Financial Obligations to	Low Risk	Low Risk	In Distress	In Distress
Credit Rating for Public Corporation	**Low Risk**	**Moderate Risk**	**In Distress**	**In Distress**

Table 5 SOEs' Total Outstanding Debt (USD million) as December 2024 (*)

	Total direct debt to the government	Total on-lent debt	Total arrears to the government	Other debt (**)	Total	Total in % GDP
Staatsolie	-	-	-	373	373	9%
Telesur	-	94.6	-	16.57	111.17	3%
Havenbeheer	-	17.5	17.3	30.4	47.6	1%
EBS	-	12.9	12.9	40.05	52.95	0%
BGVS	-	3.2	3.2	0.05	3.25	0%
N.O.B.	-	10.0	-	-	10.0	0%
FAI	3.2	-	3.2	-	3.2	0%
SLM	4	-	-	23.31	27.31	1%
SWM	0.64	-	0.64	-	0.64	0%
Total	**7.84**	**137.8**	**37.24**	**466.81**	**503.75**	**11.4**

(*) includes entities which has direct or on-lent debt to the government
(**) Debt owed by an SOE to a third party other than the government.

Het is duidelijk dat de schulden van staatsbedrijven een belangrijke bron van begrotingsrisico's vormen. Vooral gezien de financiële problemen van bepaalde staatsbedrijven is nauwlettend toezicht op deze bedrijven een prioriteit. Het tijdig aanleveren van gecontroleerde gegevens is daarbij van essentieel belang. Bovendien moet de aanhoudende groei van de vorderingen op de overheid permanent worden aangepakt. De overheid moet ook een besluit nemen over directe en indirecte leningen die niet door de staatsbedrijven worden terugbetaald.

Table 6 Annual expected losses from Staatsolie's debt as of year-end 2025

(USD million)	2026	2027	2028	2029	2030
Annual Exposure (principal + interest)	73.82	272.3	84.4	-	-
Annual Expected Loss	7.08	50.8	22.4	-	-
Present Value of Annual Expected Loss	6.58	43.9	18.01	-	-

Source: SDMO

Table 7 Annual expected losses from Telesur's debt as of year-end 2025

(USD million)	2026	2027	2028	2029	2030
Annual Exposure (principal + interest)	0	0	4.1	3.9	3.7
Annual Expected Loss	0	0	1.1	1.3	1.4
Present Value of Annual Expected Loss	0	0	4.1	3.9	3.7

Source: SDMO

Table 8 Annual expected losses from Havenbeheer's debt year-end 2025

(USD million)	2026	2027	2028	2029	2030
Annual Exposure (principal + interest)	6.8	6.5	6.2	3.6	-
Annual Expected Loss	6.3	4.7	3.7	1.8	-
Present Value of Annual Expected Loss	6.2	4.7	3.7	1.8	-

Source: SDMO.

Table 9 Annual expected losses from FAI debt year-end 2025

(USD million)	2026	2027	2028	2029	2030
Annual Exposure (principal + interest)	0.79	0.49	0.49	0.49	0.49
Annual Expected Loss	0.28	0.08	0.07	0.07	0.07
Present Value of Annual Expected Loss	0.27	0.08	0.06	0.06	0.06

De verwachte verliezen van deze 4 entiteiten voor 2026 bedragen USD 12,78 miljoen, terwijl de totale verwachte verliezen voor de periode 2026-2030 USD 97,12 miljoen bedragen.

3.4 Natuurrampen en klimaatgerelateerde risico's

Suriname is zeer kwetsbaar voor overstromingen van rivieren en kustgebieden, wat de concentratie van de bevolking en economische activiteiten langs de laaggelegen kustvlakte weerspiegelt. Recente analyses suggereren dat meer dan 80 procent van de bevolking in deze kwetsbare kustgebieden woont en dat, zonder aanvullende maatregelen, de jaarlijkse schade door overstromingen aanzienlijk zou kunnen toenemen als gevolg van klimaatverandering en de stijging van de zeespiegel. Grote overstromingen in 2006 en 2021-2022 hebben al tienduizenden mensen getroffen en aanzienlijke economische verliezen veroorzaakt.

Tegelijkertijd kampt het land met frequentere en ernstigere droogtes, met name in het binnenland. Een langdurige droogte sinds 2023 heeft geleid tot lagere oogstopbrengsten, verstoring van het riviertransport en een toename van de voedsel- en wateronzekerheid in de binnenlandse districten.

Deze gebeurtenissen kunnen de begroting direct beïnvloeden door nooduitgaven en indirect door lagere groei en hogere sociale uitgaven. Naar verwachting zal klimaatverandering de risico's op overstromingen en droogte in de loop der tijd versterken, wat hogere verwachte fiscale kosten met zich meebrengt als er geen investeringen in aanpassing en risicofinancieringsinstrumenten worden getroffen.

Om de potentiële fiscale impact van rampen op de schuldenontwikkeling van Suriname te kwantificeren, maakt deze analyse gebruik van het raamwerk voor de Fiscal Sustainability Assessment (FSA) van de Wereldbank, waarbij stochastische schuldprojecties worden opgenomen die gebaseerd zijn op een Panel VAR-model dat is geschat voor de groep van landen met een hoger middeninkomen die afhankelijk zijn van natuurlijke hulpbronnen.

De basisschuldprojectie voor Suriname is gebaseerd op macro-economische aannames voor de periode 2026-2030, met onzekerheidsmarges afgeleid van een Panel VAR-model dat is geschat voor structureel vergelijkbare economieën (zie bijlage 4). Rampenschokken worden vervolgens via Monte Carlo-simulatie bovenop deze stochastische basislijn toegevoegd.

Scenario-ontwerp en resultaten

Er worden vier rampscenario's onderzocht, elk gekenmerkt door een toenemende jaarlijkse rampkans en, in het laatste scenario, een extra wisselkoerskanaal. De macro-fiscale impactveronderstellingen zijn afgestemd op een matige tot ernstige ramp:

- een daling van de bbp-groei van ongeveer 1,2 procentpunt op het moment van de ramp, waarbij de schok grotendeels volgend jaar verdwijnt;
- een verslechtering van het primaire saldo van 3 procent van het bbp, waarbij de impact over de volgende vijf jaar verdwijnt; en
- een eenmalige realisatie van een voorwaardelijke verplichting van 5 procent van het bbp op het moment van de ramp.
- Scenario 4 voegt een depreciatie van de wisselkoers met 5 procent toe op het moment van de ramp, waarbij ook wordt aangenomen dat de schok grotendeels verdwijnt na het jaar van de ramp.

In alle scenario's wordt aangenomen dat het aandeel van de in buitenlandse valuta luidende staatsschuld 80 procent bedraagt, in lijn met de schuldensamenstelling van Suriname in de prognoseperiode.

Deze aannames over de impact zijn gebaseerd op schattingen van een lokaal projectiemodel (LPM) van de macro-fiscale effecten van natuurrampen. De kalibratie komt specifiek overeen met een "grote" natuurramp, gedefinieerd als een gebeurtenis die ongeveer 7-8 procent van de bevolking treft. De LPM-schattingen zijn afgeleid van een wereldwijde steekproef van landen, en de impact op de bbp-groei van ongeveer 1,2 procentpunt is consistent met impulsreacties voor dergelijke grootschalige gebeurtenissen in de volledige steekproef. De impact op de primaire begrotingssaldo is echter gebaseerd op een niet-

lineaire LPM-specificatie die het mogelijk maakt dat de effecten van rampen variëren met de hoogte van de overheidsschuld. In het lineaire (globale) model is de fiscale verslechtering na een grote ramp gematigder; in het niet-lineaire regime met een hoge schuld stijgt de impact op de primaire begrotingssaldo tot ongeveer 3 procent van het bbp, wat de neiging weerspiegelt om aanzienlijk grotere fiscale verslechteringen te ervaren naarmate de beperkte fiscale ruimte de schokabsorptiecapaciteit beperkt.

Tabel 9 vat de belangrijkste resultaten samen. Een jaarlijkse rampkans van 5 procent verhoogt de gemiddelde overheidsschuld met 1,7 procentpunt van het bbp tegen eind 2030. Een verdubbeling van de jaarlijkse kans naar 10 procent verdubbelt ruwweg de impact op de schuld (3,4 procentpunt), wat het cumulatieve effect over de verschillende simulatiepaden weerspiegelt. Bij een jaarlijkse kans van 15 procent stijgt de gemiddelde overheidsschuld met 5,1 procentpunt en bereikt de verschuiving in de kans 1,9 procentpunt in 2030. Wanneer het wisselkoerskanaal wordt geactiveerd in scenario 4, neemt de impact op de overheidsschuld verder toe tot 6,2 procentpunt en de kans op overschrijding van de drempelwaarde tot 2,6 procentpunt. Dit onderstreept hoe valutadepreciatie de fiscale kosten versterkt, aangezien 80 procent van de Surinaamse overheidsschuld in buitenlandse valuta luidt.

Table 9 Natural Disaster Scenario Results for Suriname

Scenario	Annual Prob. of a "Big" Natural Disaster Shock (%)	Disaster Macro-Fiscal Impact Assumptions	Increase in Mean Government Debt by 2030 (pp of GDP)
1	5	GDP growth −1.2pp years); PB −3% GDP (both the shocks largely dissipate within five years); contingent liability 5% GDP	1.7
2	10	Same as Scenario 1	3.4
3	15	Same as Scenario 1	5.1
4	15	Same as Scenario 1 + exchange rate depreciates 5% on impact (the shocks largely dissipate after the impact year)	6.2

Source: Calculations using the FSA framework with Panel VAR (UMC, resource-dependent group).

Opvallend is dat, hoewel de gemiddelde impact van de overheidsschuld ruwweg evenredig is met de kans op een ramp, het risico dat de overheidsschuld de drempel van 60 procent van het bbp overschrijdt veel sneller stijgt: van 0,2 procentpunt bij een jaarlijkse kans van 5 procent tot 1,9 procentpunt bij 15 procent. Dit toont aan dat rampen, in combinatie met bredere macro-economische risico's, kunnen

leiden tot onevenredig slechtere gevolgen voor de schuld. Het extra wisselkoerskanaal in scenario 4 suggereert dat door rampen veroorzaakte druk op de valuta – of dit nu komt door verstoringen van de betalingsbalans, dalende grondstofprijzen of kapitaaluitstroom – de directe fiscale kosten van natuurrampen aanzienlijk kan versterken.

Deze bevindingen onderstrepen het belang van het opbouwen van fiscale buffers en noodfinancieringsmechanismen om aan rampen gerelateerde fiscale risico's te beheersen. Hoewel de gemiddelde impact van de overheidsschuld van elk afzonderlijk rampscenario gematigd lijkt, kunnen de cumulatieve effecten van meerdere gebeurtenissen – en de interactie met de wisselkoersdynamiek – de vooruitzichten voor de schuldhoudbaarheid van Suriname op de middellange termijn aanzienlijk veranderen.

4. Samenvatting risicobeoordeling

Hieronder worden de belangrijkste fiscale risico's voor Suriname samengevat:

- Macro-economische risico's: Suriname blijft blootgesteld aan schommelingen in grondstofprijzen, met name goud en olie, evenals aan de mondiale groeiomstandigheden en risico's met betrekking tot de uitvoering van het binnenlands beleid. Hoewel de verwachte offshore olieproductie een aanzienlijk opwaarts potentieel biedt voor groei en fiscale inkomsten, kunnen negatieve scenario's – waaronder lagere grondstofprijzen, projectvertragingen of een tragere mondiale groei – de inkomsten verminderen, de externe positie verzwakken en de leenbehoefte verhogen.

- Schulden- en financieringsrisico's: De staatsschuld blijft hoog ondanks recente herstructurerings- en fiscale consolidatie-inspanningen. De schuldenportefeuille is zeer gevoelig voor wisselkoersschommelingen vanwege het grote aandeel in buitenlandse valuta luidende schulden. Gevoeligheidsanalyses geven aan dat een depreciatie van de SRD met 10 procent in 2026 de staatsschuld met ongeveer SRD 15,4 miljard zou kunnen verhogen, terwijl de jaarlijkse aflossingen en rentebetalingen respectievelijk met ongeveer SRD 2 miljard en SRD 0,9 miljard zouden stijgen. Bovendien zou een scenario waarin de kosten van externe leningen met 100 basispunten stijgen, de rentelasten met nog eens SRD 0,6 miljard kunnen verhogen. Hogere wereldwijde rentetarieven zouden ook de kosten voor de schuldendienst verhogen en de financieringsvoorwaarden kunnen verscherpen.

- Risico's gerelateerd aan staatsbedrijven: verschillende grote staatsbedrijven hebben aanzienlijke financiële banden met de overheid via subsidies, overdrachten, doorleningen en garanties. De gezamenlijke uitstaande schuld van de grote staatsbedrijven bedroeg eind 2024 ongeveer SRD 504 miljoen dollar (circa 11 procent van het BBP). Sommige entiteiten hebben betalingsachterstanden bij de overheid opgebouwd of zijn afhankelijk van voortdurende budgettaire steun, waardoor expliciete en impliciete voorwaardelijke verplichtingen ontstaan.

Verwachte verliezen van geselecteerde staatsbedrijven in de periode 2026-2030 zouden een niet te verwaarlozen financiële last kunnen vormen als de financiële prestaties niet verbeteren.

- Risico's van natuurrampen en klimaatverandering: de risico's van natuurrampen en klimaatverandering zullen naar verwachting in de loop der tijd toenemen naarmate klimaatverandering overstromingen en droogtes verergert. Stochastische simulaties met behulp van het raamwerk voor de beoordeling van de fiscale duurzaamheid van de Wereldbank suggereren dat een jaarlijkse toename van 5 procent in de kans op een grote natuurramp de publieke schuldquote met ongeveer 1,7 procentpunt van het bbp zou kunnen verhogen tegen 2030, terwijl een hogere kans op een ramp in combinatie met een depreciatie van de wisselkoers de schuld met maximaal 6,2 procentpunt van het bbp zou kunnen verhogen.

5. Risicobeperking en beleidsprioriteiten

Huidige maatregelen om fiscale risico's te verminderen, waaronder:

- De implementatie van een alomvattend fiscaal en structureel hervormingsprogramma, ondersteund door internationale organisaties, met hervormingen van subsidies, belastingbeleid en -administratie, en de afbouw van binnenlandse achterstanden.
- Herstructurering van de staatsschuld met officiële en particuliere crediteuren, wat de financieringskosten heeft verlaagd en de indicatoren voor de houdbaarheid van de schuld heeft verbeterd.
- Het bevorderen van de planning voor risicovermindering bij rampen en de lancering van een nieuw, door de Wereldbank ondersteund project om de weerbaarheid tegen overstromingen in Groot-Paramaribo en geselecteerde gemeenschappen te versterken.

Voor de toekomst omvatten de belangrijkste prioriteiten om het beheer van fiscale risico's verder te versterken:

1. Het verankeren van olie-inkomsten in een duidelijk fiscaal kader.
   - Het operationaliseren van fiscale regels en een kader voor inkomsten uit natuurlijke hulpbronnen dat de uitgaven stabiliseert, niet-olie-inkomsten beschermt en procyclische uitgaven vermijdt.

2. Het versterken van het toezicht op staatsbedrijven en het verminderen van quasi-fiscale risico's.
   - Het voltooien en regelmatig bijwerken van een inventaris van schulden, garanties en achterstanden van staatsbedrijven;
   - Voer prestatiecontracten en herstelplannen voor de middellange termijn in voor entiteiten met een hoog risico (met name EBS en SLM), inclusief tariefhervormingen, methoden voor kostendekking en verbeteringen in het bestuur;
   - Verduidelijk het gebruik en de prijsstelling van overheidsgaranties en doorleningen.

3. Het integreren van fiscale risico's in het begrotingsproces.
   - Introduceer conservatieve aannames en reservemarges in de begroting voor volatiele inkomstenstromen en prioritaire uitgaven;
   - Bouw geleidelijk fiscale buffers op (reserves voor onvoorziene omstandigheden en, na verloop van tijd, een stabilisatiefonds voor inkomsten uit natuurlijke hulpbronnen).

4. Het opschalen van klimaat- en rampenrisicobeheer.
   - Integreer klimaat- en rampenrisicobeoordelingen in de planning van publieke investeringen;
   - Ontwikkel een kostengebaseerde strategie voor weerbaarheid tegen overstromingen en droogte, waarbij infrastructuur, op de natuur gebaseerde oplossingen en systemen voor vroegtijdige waarschuwing worden gecombineerd;
   - Onderzoek catastrofeverzekeringen, voorwaardelijke kredietlijnen en andere risicofinancieringsinstrumenten om de budgettaire impact van ernstige gebeurtenissen te beperken.

Bijlage 4: Methodologie voor de beoordeling van de fiscale duurzaamheid (FSA) en de impact van natuurrampen

De analyse is gebaseerd op het raamwerk van de beoordeling van de fiscale duurzaamheid (Fiscal Sustainability Assessment, FSA), dat de verhouding tussen de publieke schuld en het BBP projecteert met behulp van de standaardidentiteit voor de boekhouding van de staatsschuld. De schuld ontwikkelt zich als een functie van de effectieve rente op de uitstaande schuld, de nominale BBP-groei (ontleed in reële groei en inflatie), het primaire begrotingssaldo, wisselkoersschommelingen (toegepast op het aandeel van de schuld in buitenlandse valuta) en eventuele voorraad-stroomaanpassingen, inclusief de realisatie van voorwaardelijke verplichtingen.

Stochastische projecties via Panel VAR

De onzekerheid rond de basisprojectie wordt vastgelegd met behulp van een Panel Vector Autoregression (Panel VAR)-model. In plaats van een landspecifiek VAR-model te schatten – wat onbetrouwbaar zou zijn gezien de korte en volatiele macro-economische tijdreeksen van Suriname – combineert het model gegevens van een groep van economieën met een hoger middeninkomen die afhankelijk zijn van natuurlijke hulpbronnen. Deze economieën zijn geclassificeerd volgens de inkomensgroepdefinities van de Wereldbank en de criteria voor afhankelijkheid van natuurlijke hulpbronnen van het IMF en de Wereldbank. Het Panel VAR-model wordt geschat met landspecifieke vaste effecten (binnen-transformatie) op vijf macro-fiscale variabelen: reële bbp-groei, inflatie, de verhouding primair saldo/bbp, de effectieve rente en de wisselkoersverandering. De gecombineerde residuele variantie-covariantiematrix van deze schatting levert de gezamenlijke schokverdeling op die wordt gebruikt voor stochastische simulatie.

Voor elk scenario genereert het raamwerk 1.000 Monte Carlo-simulatiepaden. Voor elk projectiejaar worden gecorreleerde macro-fiscale schokken getrokken uit de geschatte multivariate normale verdeling en toegevoegd aan de basisprojecties. Vervolgens worden de schuld-bbp-ratio's voor elk simulatiepad berekend met behulp van de schuldboekhoudingsidentiteit, wat een volledige verdeling van uitkomsten oplevert waaruit samenvattende statistieken (gemiddelde, percentielen, drempelwaarde-overschrijdingskansen) worden afgeleid.
Send feedback

Schok door natuurrampen

Rampen worden gemodelleerd als een extra stochastische laag bovenop de macro-fiscale onzekerheid. In elk simulatiepad en projectiejaar vindt een ramp plaats met een gespecificeerde jaarlijkse kans (gekalibreerd over de scenario's van 5 tot 15 procent). Wanneer een ramp zich voordoet, veroorzaakt

deze gelijktijdige schokken in de bbp-groei, het primaire saldo en (in scenario 4) de wisselkoers, samen met een eenmalige realisatie van een voorwaardelijke verplichting. Elke schokcomponent heeft een persistentieparameter die de afname ervan in de daaropvolgende jaren bepaalt: een persistentie van 0,04 houdt in dat het effect van de schok met 96 procent per jaar afneemt, waardoor het grootste deel van de impact effectief beperkt blijft tot een smalle periode na de gebeurtenis. De rampschokken interageren met de onderliggende macro-fiscale volatiliteit, waardoor het model niet-lineaire versterkingseffecten kan vastleggen, met name in de staarten van de schuldverdeling.